

ДОМАЋИ ЛИСТ.

Цена је листу :	Илази сваког 1. и 16. дана у месецу.	Цена за огласе :
на целу годину 2 фор.	УРЕДНИК, ВЛАСНИК И ИЗДАВАЛАЦ:	на целој страни 8 фор.
на по године 1 фор.	СТЕВАН КОЊОВИЋ, учитељ.	на по стране 4 фор.
		на четврт стране 2 фор.

ШТА ОТАЦ СВОЈЕМУ СИНУ СВЕТУЈЕ.

(Од РОЗЕГЕРА).

IV.

Као што сам незрелом младићу накричивао, да се чува од жене као од живе ватре, тако сад зрелом човеку не могу доста да напрепоручим жену и женидбу. Наоружан знањем и умењем нека му је прва дужност према самом себи — жена. Не велим жене, мој млади пријашко, него да се добро разумемо понављам: жена.

Сваки здрав и вредан човек може хранити једну породицу. Пошто је најпре сам свикао, да живи у раду и простоти, остаје му, да нађе себи и жену са истим особинама, на је основни камен положен. Но не мање треба да обрати пажњу и на друга својства своје избранице. Кад се будеш женио, сине мој, немој се дати заслепити од телесне лепоте, и не дај да ти оштроумност и дух женски очи засени. Те ствари у породичном животу немају оне цене, које у друштвеном. Колико ти буде лепота уживања пружила, толико ће ти више мучити срце неспокојством; лепота је узрок таштини, суревновању, а најзад и разочарењу.

Духовита жена ће те катшто увесељавати својим досеткама, но веома ласно се може десити, да ли из ђудљивости пусти на тебе стрелу својег оштроумља, за то што си јој ти најближи.

Не полажи велику важност ни на нежност и сентименталност (сетност); нежност још неје љубав, нити сентименталност право осећање.

Пре свега гледај на темпераменат у жене. Жена, ма како била паметна и свесна, махом ради само по својем темпераменту. Пред њим мора и само срце да замукне. Тих, благ и ведар темпераменат је прва погодба срећна брака.

Не дај се омести у својем избору ни од љубавне страсти, јер неје издржљива; другога је кова она љубав, што у невољи храбро и с пожртвовањем до смрти истраје, те се не може ставити у један ред са обичним осећајем, што мушко са женским спаја.

Па ипак, сине мој, морам ти рећи, да се не ослањаш у овим стварима ни на сам разум. Ако немаш љубави, не

жени се само нека не пресуђује бурна и ватрена наклоност.

Ја држим, да имам посла с човеком природног, мушког карактера, којему је стало, да оснује здрав и користан породичан живот. С тога те чиним најљивим од жена, које имају новаца.

Новац нека не решава кога ћеш узети за жену. Ако ти жена донесе новаца, прими га; ама ако ти новац жену донесе, то неће бити добра жена, а ако би и била од себе добра твојим недостојним избором оскврњиће се; на брзо ће осетити, да си је због новца узео и онда: збогом унутрашња срећа! Сем тога су кћери богатих родитеља махом мазне, потребе су им велике, а немају смисла за рад и кућење куће. Такове су жене само за оне људе, који и сами имају врло много новаца.

Па ако и донесе твоја изабраница врло много новаца, опет јој не дај да само седи и благује. Леп мираз неје за одмет и презирање, шта више и моралну вредност добија, ако свој постанак има да захвали женској вредноћи и поштеносту. Даље у оној се породици својскије и срдачније живи, где благостање влада, него где су бриге и оскудица на дневном реду. Ја ти светујем да брачни уговор тако подвешеш, да њезино имуће и у напредак остаје својина њезина, и ти ћеш осетити моралну корист од тог својег поступка у току брачног живота.

Кад сте се једаред венчали, моји савети престају; у брак дејчи не сме се нико мешати, те ни родитељи.

Као потпун, цео човек знаћеш и

сам, шта ти ваља чинити. Не буди плитки удварач своје жене, ама буди кавалер, природан и љубаван; буди одан својој породици и готов на сваку жртву за њезино благо. Очувај у свима приликама поштовање своје жене према себи, па ћеш бити достојан њезине љубави.

Не поступај тирански са женом и децом својом, но не буди ни под палучом. Жене имају много жеља; задовољи које можеш; но не осврћи се на оне жеље њезине, које би каљале образ твој или уштрба наносиле којему члану породичне заједнице.

Међу мужем и женом каткад избију несугласице, које на први поглед изгледају да се не могу изравнати и изгладити и да грозе породичној срећи. Теби нека не изгледа то страшно; живи у уверењу, да ће опет све добро бити и настој да легне размирица ваша. Брачни савез два чељадета, која се љубе, је небо — а зар може бити небо навек ведро и без и једног облачка? Не губи наде у помирење ни на најружнијој непогоди, од ње се ваздух чисти; но гледај да не изазовеш ти буру и да је избегнеш, јер се њом и хлади ваздух. Но ако би се крај најбоље воље твоје и настојавања видело, да несте једно за друго, не јадикуй нити кога криви, него ради на том, да се развенчате. Истина да је ово тежак удар по срцу, и рани од њега нема видара и о правој срећи не може бити више ни спомена у животу; но боље ти је и тако, него нескладан живот и непрестано гомилање горчине и неправде.

По до тог неће доћи, мој пријане. Тебе чека у животу и радост и жалост као и сваког другог човека; и радост и жалост ће све то већа бити,

што своје већма љубио будеш; но таква радост ће те сретњим, а жалост великим учинити.

Сомбор.

†

Воћарство.

Размножавање воћака-подлога.

5. Кореном.

Као што у пређашњем чланку рекосмо да се много воће и дрвеће може резницом да размножи, тако исто и сад морамо да споменемо, да се и овим начином може да размножава воће а особито ситно воће а и друго биље, као *малине, јагоде, шљиве; павит, пеоније, бигноније* итд.

Делови жила, којима желимо размножавати, могу бити дугачки од 2—15 см. Кратко се корење ставља у земљу у положеном правцу, а дуже у косом правцу. Корење треба да је обложено са добром ђубревитом и песковитом земљом. Мање корење ваља са таквом земљом загрнути за 3—5 на и 8 см. А оно дуже корење, које може да буде и у усправном правцу засађено, ваља да је покривено на горњем врху тек за 1—2 см.

У слободи нешто одгајивати корењем, јесте врло несигуран и тегобан посао; велики процент пропадне. Корењем се размножава већином у топлим и затвореним лејама или тако званим стакленим баштама; јер и ово захтева једнаку температуру, тих ваздух, једнако влажну земљу и брижну негу.

6. Оком.

Некоје се биље може и оком да размножава и ако не толико ради саме подлоге, колико ради саме врете коју да што више размножимо. Овим се начином већином са најбољим успехом може да размножава *винова лоза*.

Овај начин и ако код нас још слабо ко познаје, ипак ћемо га у неколико речи да

описемо ради оних, који дођу у такав положај, да добију једну резницу од какве извршене сорте и ради су да од ње у један мах онолико произведу, колико могу највише. Дакле могу је на 3—4 дела поделити и толико нових чокотића запатити.

Оком се пак размножава на овај начин: Узме се лоза резница у руке и пред и за сваким оком, које је већ добро набујало, засече се оштрим ножем до полутине дебљине њене, по том се од једног до другог засека поребар ножем расцепи у оној дебљини, у којој су преки засеци допрли. Сад смо добили одбијено око на једном делу лозе на чему је лежало око. На овај се начин све очи оцепе са свога места. Међутим морамо приправити топлу леју са прозором затворену, земља да је ђубревата а особито са доста речна песка помешана. У ову се топлу леју свако око у одређени ред толико дубоко засади, да врх од ока тек вири напоље из оне трошне земље. Првих дана, док не избију жилице испод ока, морају се прозори, чиме је ова топла леја затворена, покрити травом или другим каквим покривачем, да не би сунчана светлост јако у унутрашњост продирала и око топлотом својом пренекла. Земља се често мора кишњом водом поливати, да се увек у једнакој влази одржи. Ваздуха толико само треба припуштати колико се измени за време заливања. Порасте ли око, то се мало по мало вривикава и на спољни ваздух и напослетку се прозори могу сасвим отклонити. Ластар за ово прво лето може да израсти у дужину до 1 м.

Ако ко нема овако топле леје — саднице — са стакленим прозорима, може овако удешене очи садити у лонце — црепове — или баш и у слободним баштенским лејама, у којима је снажна и трошна земља. Кад се по горњем упутству очи засаде, покрију се са маховином, а непрестано се сваки дан по двапут поливају да се у влази одрже; поред тога се и брижљиво од травуљине плевне. Очи засађене у лонцима могу

се у топлој соби на прозорима сместити а касније их пренети у какво заклоњено место у слободу, а кад се очи добро ожиле, могу се још тога лета пресадити на одређено место.

При размножавању лозе овим начином главно је правило, да се одржи у *једнакој топлоти, влази и присеци*.

По гдекоје око истера по два ластара, од којих се један при пресађивању оцече.— Ове лозе редовно већ 3.—4. године рађају.

Пчеларство.

О пчели и пчеларењу.

Болесна матица.

По Г. Дате-у.

У прошлом броју обећасмо, да ћемо овом приликом коју више казати о болести тако званој *срдоболи*. Ми би то драговољно и учинили, али према новом удешеном распореду за идућу годину, морамо овом приликом мало опширније да проговоримо о болесном стању матица, да у неколико завршимо оно што прошли пут започесмо, тим пре, пошто о срдоболи код пчела већ говоримо ове године у „Д. Л.“ и то на стр. 85. е тога за овај мах напуштамо ту тему, а предузимамо горњу истакнуту.

Здравом матицом називамо ону, која је неповређена зиму предурала и као потпуно здрава и плодна наставила свој главни посао заплување раделичких јајаца у ћелице. Овакво се стање матице односно целе кошнице још рано у пролеће да приметити, кад се загледи у саће и по ћелицама види редовних заплувака. Није довољно, да се у једном народу нађе само оплођена матица, него она поред ове главне особине уједно мора бити и иначе телом потпуно здрава; дакле у сваком погледу добра. *Болесном матицом* пак називамо ону, која је неспособна да врши свој задатак у оној мери, у којој се од ње тражи, односно од које мере не зависи само опстанак једног народа, него и унапређење овога. *Болестан народ* у погледу матице може да има *неоптуну* матицу ма у ком погледу, или да има *назови* матицу (трутовачу) или на послетку да и нема никакве матице — да је *безматак*.

1. Народ који има *рђаву* или *неопт-*

уну матицу, по себи је већ велико зло и то се зло може у овоме да састоји: а. матица може да буде *неоплођена*; б. може да остари — да *изда*; в. може да има какву *органиску ману*; г. и на послетку може да буде *богљаста* — Ако је матица *неоплођена* не може да заплува у ћелице раделичких јаја, него сама трутовека. — Ако матица старошћу својом већ *изда*, и не може у оној мери да заплува у којој је за младости то чинила и у којој би мери ваљало да чини, како би народ могао напредовати — таква матица спорадично (местимице) заплува по ћелицама и мена по раделичким ћелицама и трутовека јаја, које ћелице после пчеле морају да надозиђују због тога да се трутови у њима колко-толко могу већма да развију. Таква је матица у семењачи својој изгубила од оне материје што је добила при спаривању и нема толико моћи да при заплувању јаја оплоди, да би се из њих раделице излећи могле. Што дуже будемо овакову матицу држали у кошници, у толико ће она све више и више трутова лећи. — Она матица која има какву год *органиску ману*, и та заплува и раделичким ћелицама мешовита јаја, час за раделицу, час за трута или тек заплува по у гдекоју ћелицу, пошто је неколико напустила незаплуване. Или може да буде и тај случај, да се из тих јаја које она у ћелице заплује ништа и не излеже, јер у себи не садрже оне животне моћи да се у јајету жив створ појави. Такове су матице органи за расплођивање, ма којим се начином поре-

метили и онеспособили за размножавање народа. Такова је дакле матица *неплодна* — *стерилна*. — На послетку може матица да има и какву спољну незгоду н. пр. ако су јој искрзана крилца, ако има мана у ногама или у шицима, једном речи, ако је ма којим телесним делом својим богаљаста, за такovu матицу велимо да је *саката*. Може матица поред неких и телесних мана ипак опет да као што треба размножава редовно свој народ; могу да буду такве мана које заплувању ни мало не шкоде, али већина таквих богаљастих матица није добра за размножавање, за то их ваља одма из кошнице уклонити и потпуно здравом заменити. Правило је да таква матица није добра за народ а тек је изникмак по гдекоја да може добро одговорити своме задатку.

2. *Безматком* се назива онај народ у коме нема матице. Безматок може да се догоди у два маха: или онда кад у њему има скорашњи заплувак у раделичким ћелијама од пређашње матице, и из којих, односно помоћу којих би још пчеле саме могле нову неоплођену матицу произвести, проширујући им место и хранећи их матичњом храном — млечом, и такви би се безматок могао назвати *полу безматик*; или у другом случају безматок би могао као такав да постане, кад се у њему не налази никаквих заплувака раделичких, нити пак скорашњих уљева (црвића) у том случају оне саме не могу себи матицу нову да произведу и то би онда био *прави безматок*. У прави безматок се мора додати нова матица и то оплођена, а у полу безматку могу пчеле, као што рекосмо саме себи произвести матицу, но та матица још није потпуна, она треба парећи се с трутом да се оплоди и да плодном — ваљаном постане. Сад ако се ово догодило у добу прво оном, кад матица може на спаривање да излети а друго кад том приликом и трутова има, она се може спарити и као оплођена натраг повратити. Али ако се догоди кад ни један ни други услов не може да се изврши, матица остаје неплодна према чему ће само трутовска јаја заплувати и од таковог полу безматка може да постане прави безматок.

3. И народ у коме се налази *назови матица* — *трутовача* сматра се, што у самој ствари и јесте, безматок. У таковој кошници може да се појави једна или више раделица којима је тако звани унутрашњи орган јајњача боље развијена, а која се још и боље развија, пошто пчеле како осете да такве пчеле могу да заплувају јаја, не разбирајући

каква је, још је боље хване. Такова пчеланити се парила, нити би се могла парити због непотпуно развијених сполних органа, с тога она заплува само јаја из којих се трутови легу. Народ такве пчеле назива *назови матица* или *трутовача*; ово је врло велика беда и невоља за пчелара, кад му се таква која појави у безматку, јер је такој кошници врло тешко помоћи, с једне стране с тога, што је пчелари не могу распознати међу осталим пчелама, те да је стамане, а с друге што пчеле, међу којима се оваква назови-матица појави врло нерадо, управо никако неће да приме другу матицу, коју би им пчелар додао.

Ма се болесно стање матице ма у ком погледу јавило, најбоље је, да се одма такој кошници притрчи у помоћ, да се стара измене а нова дода. Застаре ли једанпут оваково стање, тешко га је поправити а и у колико се и да поправити у толико је већ и сама кошница унатраг отишла, да јој често пружена помоћ и не користи. За то пчелар често своје кошнице мора бодрим оком проматрати и приметити ли што на њима сумњиво, одма мора сумњу тачно испитати и потпуно се добро мора уверити о правом стању ствари. Пчелар опходећи око својих пчела ваља да се упознаје поглавито са гласом — *зуком* њиховом, јер ова се у разним приликама односно неприликама на разне начине и појављује. Према зучи пчелар већ може у неколико да приметити да ли је у кошници обично или необично стање. Ми овом приликом не можемо те разне варијације пчелије зуче изнети, јер по нашем мишлењу, ово се и не да овим путем ни представити па по том ни схватити, и ако су неки немачки пчелари покушавали да и те тонове на хартију читалачкој публици ставе. Укратко тек можемо изнети само неке знаке, по којима пчелар може у сумњу да доведе е му се кошнице не налазе у нормалном стању, на основу чега ваља одма да дотичну кошницу скроз промотри и увери се о правом стању, као што већ једном рекосмо. — Не стане ли матице из кошнице, то пчеле одмах примете и постају немирне. Оне је тумарајући по кошници траже; врзу се око лета, излазећи и улазећи; полећу и брзо се враћају, зује некако тужним гласом. Отворимо ли кошницу, то ћемо их приметити како су раштркане по свој кошници и без престанка необично зује, а особито ако на њих и нешто дима сунемо. Премда ови знаци и ако су сумњиви, ипак не смемо тврдити, да је ова кошница постала

безматок, свакако је морамо кроз да промотримо. Ови се знаци појављују и онда кад им улету каква страва матица, која при повратку није погодила своју кошницу, него у туђу одтумарила, те је где у ћош сатерали. Или може бити да је каква наметница улетела те им ова ред нарушила. Врло су пак онда немирне, кад изгубе матицу, а немају који упуљак или скорашњи првић из кога би могли нову матицу произвести. А оне кошнице које би тек полу безмлатцима назвати могли, у таком случају и највештији пчелар по њима тешко ће што и приметити моћи, ту рад не престаје него редовно се наставља.

Ако је који народ већ од дужег времена безматок, и на ово се стање потпуно навикао, по спољним каквим год знацима не ће пчелар на њима ништа моћи приметити и што пресудити, а особито онда кад запате тако звану *назови-матицу*. Премда вешто око и изострено ухо пчеларево одмах ће приметити разлику и у звуку и у понашању међу кошницама које су потпуно здраве од оних које су ма у ком погледу болесне, а особито још ако је матичино стање у питању; ако ништа друго, оно ће му бар сумњиви знаци пред очи да се покажу. У раду и лету нису тако хитре и одрешите; пошто су са својим стањем незадовољне то су љуте и опаке те

су у сваки пар готове да јакоком убадају. По саћу су расуте и немирне, кад им човек кошницу само дирне, оне како почну да зује оним потпуним, тавним и жалосним гласом тако непрестано продужују, до год их се човек не окане; напротив оне пчеле међу којима се налази здрава матица, кад им се лушне у један мах зазује и на мах са својом звуком престану. Пчелар ће лако до те вештине распознавања доћи, кад буде чешће срањивао и понашање и рад и звуку такве кошнице у којој се налази потпуно здрава матица са оном о којој је уверен да јој матичино стање нездраво и да не одговара нормалној кошници. Па и кад се све то и сазна и опет велимо да се тим знацима не мора увек баш доказати таквоо неугодно стање, него се њима изазива сумња и упућује нас на пажљиво посебно проматрање целе унутрашњости дотичне кошнице, којимћемо се о правом стању потпуно уверити.

*

Уједно завршујући овим чланком ову годину из пчеларства, желимо свим пчеларима идућу срећну годину, да Бог да им се беле пчеле рађале!

Виноградарство.

Резање винове лозе.

(Наставак).

7. Резање лозе настолног грожђа коју у виду обичног чока негујемо.

Она лоза која је засађена на плодњијем земљишту, и која се непрестано ђубри и гноји, боље успева и већма и роди, и ако у исти мах од винског грожђа не можемо добити и боље вино. Да пак добијемо што више плода од лозе настолског грожђа, која по природи својој не пушта јако своју лозу и која се по томе и не може уз етаже као чардаклије развести, морамо је овим начином удешавати и неговати. За такве нам лозе остаје овај начин култи-

вирања, да резањем пуштамо јако на род а овамо уз то и да земљу још јаче гнојимо.

Ми ћемо при овом раду почети од четврте године, као почетка од кад већ морамо почети да чокот приправљамо како ћемо га што више на род пуштати. Прве, друге и треће године исто се онако реже као и обична виноградска лоза.

Четврта година. — Ове године у пролеће имамо 2 лозе које су лане по-

текле из оног малог делића старе лозе од 1—2 см. и 1 од заперка. Ако је чокот још слаб, орежимо га као и лане, у противном случају од ове 2 лозе оставимо 1 и орежимо је на 2 ока, другу и (трећу) орежимо до основе јој. — Те ћемо године добити 2 ластара из ова 2 ока и добићемо више из главе. При подбирању оставимо оба прва и од заперака 2 на противним странама, остале треба изодваљивати.

Пета година — Имамо 4 лозе и то 2 лозе на лањском делу од 2 ока, који ћемо део ове године да назовемо *подкондирицом*, и 2 лозе од 2 лањска заперка. Прво ћемо на подкондирици горњу лозу орезати опет на 2 ока, и то је сад прави *кондир*; на подкондирици доњу лозу орежимо је до основе; од оне 2 лозе од лањских заперака једну орежимо опет на 2 ока, коју приправљамо за догодишњу подкондирицу, другу орежимо на 1 око и то ће бити тако звана *лоза у резерви*, која би за сваки случај потребе могла на годину и подкондирицу заменити. По томе ћемо добити на кондиру 2 ластара с плодом, на сваком по 1 или 2 грозда; на догодишњој подкондирици опет 2 ластара, који такође могу плода донети, на резервној лози 1 ластар — то је већ свега 5 ластара, уз то ће се на глави појавити још који заперак. При подбирању оставимо опет 2 заперка на противним странама. Са ова 2 заперка имамо сад 7 ластара на чокоту.

Шеста година. — Имамо 7 лоза

и то 2 на кондиру, 2 на подкондирици, 1 на резервној лози, и 2 као лањски заперци. Од тих ћемо прво оне 2 на кондиру са кондиром и његовом подкондирицом орезати до главе. На овогодишњој подкондирици оставимо горњу лозу за кондир, а доњу орежимо до основе. Резервну лањску лозу са на њој израслом лозом орежимо опет до основе. Од она два лањска заперка, 1 орежимо на 2 ока за догодишњу подкондирицу а други опет на 1 око за резервну лозу. Ако нам је која од ове две лозе или подкондирица пофалила, онда не смео резервну лозу орезати, него ћемо ону пофалењу попунити. С тога се баш резервна лоза дотле не сме одрезати, до год не промотримо, е да ли су остале здраве и добре. — По томе имамо 1 повисоку лозу која се састоји из подкондирице и кондира; на овом ће последњем 2 ластара избити и на њима плод. Највише с тога мора стајати, да највише хране због плода добије („Д. Л.“ I. стр. 188.), подкондирицу са 2 ластара, резервну лозу са 1 ластаром и при подбирању оставимо опет 2 заперка што ће свега бити 7 ластара односно за на годину 7 лоза, које ћемо сваке идуће године исто тако резати као ове *шесте* са обзиром и на род и за добру лозу за на годину.

Почетком идуће године наставићемо овај низ чланака о резању лозе настолског грожђа које јако пуштају лозу и које се разним методама удешавају.

С Т О Ч А Р С Т В О .

Не мучите стоку ни крупну ни ситну, ни у ком случају!

Већином кад писаемо у овом листу о стоци ми увек наглашаваемо, да се са стоком увек лепо, благо и уљудно поступа — па то ево и опет чинимо; подижемо наш глас и прикључујемо се уз глас оних људи, који у цели ради заштите и одбране свих домаћих корисних животиња удружише се у једно морално тело под заставом на којој је написано: „Заштита животиња јесте један чинилац културног напретка.“ Као што по свима напредним државама постоје таква заштитна друштва за благо поступање животиња, постоји таково једно државно друштво и код нас у Будапешти, које је истина још у зачетку своме, и ако му је напредак врло спор, али ипак оно мора продрети прибавити себи све више и више присталица.

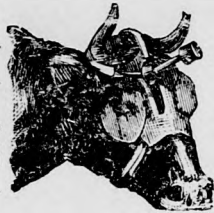
Цел таквих друштава је заиста племенита! Не дозвољава нам скучени простор овог листа, да подробније изнесемо развитак срца и душе оних људи, који се још из малена привикосе на благи поступак са свима животињама, који се привикаваху на заштиту и одбрану, а тако исто и окорелост душе и срца и дивљачку нарав оних, који се привикосе и одаше на мучење и кинење ових бесвесних божијих створова. Једино што конштатовати можемо, да је мучитељ животиња полудивјак а неки баш и у потпуном смислу дивјак, а бранитељ и заштитник им, да се приближује оном идеалу, за чим данас напредни начин васпитања тежи. Ево ћемо само неколико ставака да изнесемо, диктирани из пера људи добра срца, благе душе и висока ума. Ево како неки славни људи о томе мисле: „Ко брани животиње човечанству услуге чини.“ (Castelli). — „Неограничено саучешће према живим створима, јесте најчвршћи и најнеобмањивији јемац добра васпитања,“ (Schopenhauer). — „Милосрђе није изнуђен осећај; то је небесни дар, као блага киша, која с висине доле пада на земљу и двојином је благословена; и оно благослов

доноси на оне, који у њему учествују.“ (Shakespeare). — „Онаковог човека нећу да примим у ред мојих пријатеља — па ма да је и учтива понашања и извреног знања, — који без осећаја ма и једног црва без нужде уништи (Cooper), итд. итд.

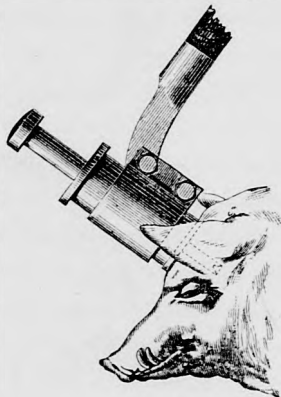
Законици свију напредних држава, садрже у себи по један или више одељака и у погледу забране мучења животиња и одређених казни за сваки случај. Особито се у овом одликује француска држава, која је те законе и многим наредбама објаснила и проширила. Тако постоји наредба, да се наложи свима учитељима преко предпостављених, власти, да се у деци одма с почетка угуши сурови поступак према животињама; сваки учитељ који се у овом одликовао буде, биће новчано и награђен. Да се најстрожије забрани дражење и пујање петлова један на другог, бикова, нерастова и паса, и сваки који би ову наредбу преступио, да се строго казни. Да се ни на који начин не смеју птице селице јатомице убијати. Да се теглеће животиње не смеју претоваривати и при послу злостављати. И напоследку, да се и оне животиње, чије нам месо служи као храна, не смеју мучењем и кинењем клати и убијати, него гледати најбржи и најлакши начин да јој се крај животу учини.

Према овој последњој тачци, многи се стручњаци одаваше на изучавање и истраживање начина и средство како и чиме да што пре умртве животињу, а да ова још док је жива не трпи ни какво мучење. У погледу тога многе су справе измишљаване, али у последње доба, као да је врхунац овог посла постигла „Клајншмидтова справа за опесвешћивање“ које овде у сликама јасно видимо. Сл. 45. представља нам говече како се овом справом убија. Сл. 46. приказује нам справу, којом се свиње најлакше туку. И сл. 47. показује нам јасно и справу и место где она долази при умртвљивању оваца. — Кад

би наши месари па и приватни људи при
клању ових
животиња ова-
кове справе у-
потребљавали,
престао би онај
дивјачки оби-
чај, по коме се
у свој својој мери а
без и искре савести на
површину изчаурио. Зар
би се онда купио свет
по кланицама као на
чудо, кад хоће шегрта
да произведу за калфу,
или овога за мај-
стора, да покаже свој
„мајстерштук.“ — Пре-
стала би суровост,
ишчезло би дивља-

Сл. 45. Говече.

Сл. 46. Свиња.

чине, те би се и ти људи разнежили, а по-
ред тога, кад би над стоком нестао крвав
нож, нестао би и међу људима тим најви-
шим божијим створовима, а особито у оним
слојевима, који по своме положају, по својој
науци ваљало
би да се нај-
жешће против
оваке дивља-
штине свим си-
лама боре, а оно
на жалост ви-
димо готово

Сл. 47. Овца.

сваки дан не-
бројено жрта-
ва, које и ако
потичу из уче-
них кругова,
али за које се
не може уједно
рећи да ни из

најниже васпитаних а не васпитанијих.
Овакове справе дејствују врло брзо —
као муња. Животиње падају без да испусте
из себе и једног гласка а при клању ника-
ква знака бола не одаје од себе.

Л и с т а к.

КАНАРИНКА.

Написао *Никола Марковић.*

Свако донета познаје ову умиљату пе-
вачицу, која се на људе посве приучила и
уз њих одомаћила, те ју већ свуда у каве-
зима негују и због њезина певања и умиљна,
весела држања особито цене. Њу су тек у
ново време почели умније одгајивати, јер је
истом 400 година, од како је људи поближе
упознаоше; па ипак је данас најмилија и
најраспрострањенија птица певачица, што ју
људи у својим становима држе.

Домовина је њезина далеко тамо у Ат-
ланском океану на Канарским острвима, па
је од њих и име добила. Особито је западни
горовити део тих острва њезино омиљено
пребивалиште, јер је шумом обрастао, а то
оне воле. Никада их не опазише у дивљем
стању на копну било европском или којем
другом, само појединце затекосе по коју на
Мадеири и Азорима, која је овамо ваљда за-

лутала била. Када су Канарска острва за вла-
дања Хенрика бродара године 1478. припала
Шпанији, нађоше ту Шпањолци међу оста-
лим скупоченим предметима и једну врсту
зеба ванредне нежности, весела грациозна
кретања, која се још веома умиљним и рев-
ним певањем одликоваше. Било их је тамо
много, па су се лако дале ухватити. За то
их наскоро за тим почеше у Шпанији до-
водити и у кавезима неговати. Овако одгајене
птичице повраћали би на острва натраг, јер
у кавезу одхрањене, бијаху приучене на
затварање, па за то су истрајније, дочим од-
расле дивље, као и све друге птице пева-
чице, тешко се на затвор приуче, те већином
изгину. С тога су дивље све мање с острва
извозили, а почетком 17. века је скоро са
свим престао извоз.

Као што сваки предмет који се из јед-

ног краја на све стране раширио — имаде своју повест раширивања тако је и повест ове певачице занимива. Геснер је први писац, који године 1555. ту птицу спомине и назива ју: *Canariam aviculam*, па особито хвали њезино умилно певање. Доцније писао је о њој Aldrovandi (1599.—1609.), а опширнији опис канаринке налази се у делу што га је у Риму године 1622. издао Олина. Шпански „canari“ или „шећерна птичица“ постаде наскоро знаменит предмет трговине, и они ју разашлиху у све европске луке. Веома високе цене беху тој птици у почетку, па су их само богатији људи могли набављати. Наскоро постаде првим љубимцем женског света, и та њихова међусобна љубав сачувала се до данашњега дана.

Шпањолци су трговину с канарицама монополизирали, па су само допуштали мужаке извозити, а њихово одгајање чуваху као неку тајну, па све до половине 16. столећа несу други народи ову врсту птица умели неговати. Истом тада се то промени. Олина приповеда, да је у Ливорно допловио један шпански брод натоварен самим канарицама, па се на италијанској обали разбио, а птице том приликом све побегну и то западним правцем према острву Елби. Тамо им је поднебље добро пријало, те су се ту брзо умножиле. Истом отуда су их Талијанци хватали и тако узгајање у кавезима распространили по осталим крајевима Европе. Олина вели, да се то догодило половицом 16. столећа.

Како било да било — исторички је свакако толико утврђено, да се одиета од тога времена почела канарица у Италији неговати и према северу ширити, најпре у Тиролску, па онда даље у Немачку; јер већ у једном немачком делу од г. 1669. стоји написано: Те птице су пре биле скупо продаване, но сада се већ на више места у Немачкој узгајају, јер се у кавезима умножавају. У Тиролекој су особито одушевљено ову певачицу примили, а нарочито у трговишту Имету, у долини горњег Ина. Ово трговиште постаде наскоро трговачким средиштем тих птица за Европу. Спидлер вели: Више је повода било,

да се управо овде (у Имету) уврежила трговина са овим веселим птицама. Већ је свакоме становнику Инске долине као природено, да путује; чим даље тим драже, само да кући донесе коју крајцару; дуга зима која му пречи свршавање других послова код куће, па најпосле фанатична наклоност птицама и особито радовање због њиховог умножавања, припитомљивања и вежбања — били су томе главни узроци. Тамо би се сваке године са стајала трговачка друштва, као некаква деоничка удружења, где су појединци 70—100 дуката знали уплатити. Из тога би новца набављали младе птице, не само из Имета, него из целе Немачке и Швајцарске, па би их тада учили и вежбали. Кад би их тада добро приправили, изабрали би веште и поуздане путнике, које би тада послали широм бела света. Време, кад су путници отпремани, падаше обично сваке године од 2.—10. августа, а тај се дан славио као нека народна светковина.

Тај полазак је веома занимљив био. Птичари (путници) имаху посебно одело: плаве капутиће са много гајтана, пруслук са сребрним пуцадима, кратке кожне чакшире добро сашивене, црвени појас, зелени шешир на глави и овелики кавез са птицама на леђима. Најпрво би ишао вођа, који је већ много путовао, а у руци би носио штап окићен бршљаном и цвећем, као знак његове части; а преко себе имао је превесу (торбу) украшену науновим перјем. Свештеник би благословио полазеће, а народ би ову поворку пратио до ближњег села музиком и песмом. До Donauwörtha ишли би птичари заједно а ту би се онда растали и сваки отишао путем, који му је означен. Ови су путници путовали врло далеко не само по Немачкој, него и у Холандију, Белгију, Францеску, Русију, шта више, неки доспеше и у Турску и у Сирију (Азија). Више пута би се доиета повратили са добра пазара, пуни новаца кући; али бијаше година, кад је рђава година била.

Још и данас у неким крајевима зову канарицу „тиролка“; но у Имету давно је престало њихово неговање. Одавде из Имета,

како видимо распространила се ова певачица на све стране, па се почела услед тога веома размножавати. Начин, како је који народ узгајао, хранио и вежбао ове птице — настале су од ње варијетети, које ћемо овде да помотримо.

Тиrolка онакова како су је у Имсту узгајали, не може се више са данашњом канарицом сравнити. Она одговара више простијој врсти. Онда су је више сматрали као лепушкасту, чедну другарицу, на лепоту перја нису ништа назвали. Даровитије и певању, па их вежбању и у неким кретањима, али ипак певање беше последња ствар. Занимљив је тадашњи обичај, да су их госпође донекле као предмет своје тоалете сматрали. У недеље одличнија госпођа морала је држати на кажипрету канарину, па тако је примала посету, тако се је давала снимати, а био је знак особита изображења: ушитати за здравље жутога љубимчета, па му донети и комадић шећера. Канарина дакле у оно доба није ништа друго биле до проста играчка. Од ове врсте одгојили су Холандези, Енглези, и Немци три посебне врсте.

Холандези су на истој највише променили форму, Енглези боју перја, а Немци развише особито њезино певање, и данас се у њих најбоље певачице одгајају у Андреасбергу на Харцу, који стоје 8—10 фор., а набављају их чак из наших крајева. Холандеска канарина жута је птица, мале главе и није лепа изгледа. На ногама је витка, а 16—18 см. висока, дакле скоро за трећину већа од обичних наших канарина; више пута има круну на глави. Прена и леђна су пера врло дуга, а коврчава, расперушана перца спуштају се од врата до преију попут нашешурене црте. На плећима перје је такођер јако коврчаво и нашешурено. Ове канарине особито се допадају Французима и они их радо одгајају, па их с тога у трговини више пута зову и „парижанке — парискиње.“ Још једна је суврета и то: белгијске или бриселске канарине. Оне су веома витке и уске, са чудновато погрбљенима леђима, па за то изгледају некако смешно. Од ових

су Енглези одгојили своју посебну врсту, која нема грбе. Она је као злато жута, главе змијолико пљоснасте, широке и угласте. Плећа су јој далеко размакнута, перје свилнога сјаја и спадају међу најелегантније птице.

Невероватно је управо какве су све промене Енглези од првобитне птице одгајањем добили. Имаде их таквих, којима човек не би никада рекао, да су од канарине потекле. Као год што су Холандези настојали одгајањем да промену облик птица и перја, а жуту боју оставише непромењену; тако је Енглез настојао уз промену форме, да промене и боју перја. Тако су ови узгојили двапут веће, него што су обичне канарине харци (маншестарска врста) или су много мање од њих (лондонска врста); боје су различите: као цимет црвенкасто-смеђе, златно-жуте, зелене; сауен-ским бибером храњене изађу по све црвене (као паранца); даље птице, које тако бујне круне на глави имају, да им перје преко очију пада, друге су оштре као ластавице или имаду правилне црне пеге по маслинасто-зеленим леђима, а зову их: *гуштери* или *лизарди*, и многи других суврета. Управо је немогуће набројити све оне одлике, што су их Енглези од канарине произвели. Тамо су велика друштва, која се тим баве а имају и своје новине, које једино о канаринама пишу; главно пак тржиште јесте Маншестар.

С овим противним правцем ударили су у Немачкој. Овде су првобитну форму и боју птице оставили на миру, а посветили највећу пажњу томе, да одгоје добре певачице; али су први опазили њезину способност у певању, њезин музикални дар и њезин згодан, мелодијски глас. Певају додуше и енглеске и холандеске канарине такођер; али то певање није ни издалека тако угодно као у немачких. Најзнаменитије одгајалиште канарина јесте данас Андреасберг, местанце једно на гори Харцу у Немачкој. Овамо су оне приспеле, по свој прилици истом почетком овога столећа и то кад је рударство у Имсту престало, преселивши се његови становници у Андреасберг да тамо раде, па уједно прене-

соше у ово место и своје канарине. У почетку не знадоше их ни овде неговати онако, како то данас умеју, те уз њих радо држаху ћућурина (зумовку) и праву зебу. У пролеће би изашли у шуме те нахватили оних зеба, које најлешше певаху; а волеше их тако, да је скоро свака кућа имала такву једну птицу, а ко је не имађаше — није вредно ништа, те су тако и сиромаси знали жртвовати по 4—5 талира за једну добру зебу. Но доскора увидеше ови становници, да надошавша канарина, много лепше пева, па је то одлучило у корист њезина одгајања. И сада се они доиста толиком бригом посветише за унапређење певања канарина, да су у томе до данас толики успех постигли, како нигде другде на свету.

Узгајање само по себи бијаше врло присто, али доста тегобно. Уз извртан слух од преке је нужде ту велика наклоност и још већа пажљивост код овога посла. Ни један сат у дану не сме проћи, а да се на птице заборави. Већ у фебруару је ред савити гнездашце, а од новембра до децембра обраћа се сва пажња младима. Имаде гојитеља, који од септембра никада из собе не излазе, а да им ученице ни часак без надзора не остану. Јер уз сав природни дар у певању, нужна је канарини непрекидна и редовита настава. Кад су млади у толико ојачали, да се сами хранити могу — пренесу се у простране кавезе. Ту проведе своје детинство вежбајући се у скакутању и верању са својим вршњацима, чиме се уједно тело јача а прса шире, а уз то нису ни сата без певача, а то је добро увежбани канаринац. Одмах иза мењања перја, што лако а брзо прође, јер мењају само пахуљицу, а дебље перје остаје — појављује се нагон за певањем. Канаринац певач пева им сада редовно ујутру, око подна и у вече по једну песмицу, јер у то доба најбоље слушају и певају, а ту се већ тада показује племенити нагон за учењем у ове младежи. Младићи седе при том мирно, један уз другога на седалу, па се вежбају врло се надимајући, а забављен сваки својом песмом и немарећи један за другога. Ово је доиста

за сваког пријатеља и посматрача природе дражестан приказ.

Из почетка им је глас неупућен, непрекидан, али по мало постаје све бистрији и јаснији, па се већ неке ставке из њега дају и разабрати. То им се допане, те настоје да своје певање што јаче прошире. Чим мирно птице код певања седе, тим се марљивије вежбају, а тим ће постати и вренији певачи. Но пошто су природене особености птица веома различите, с тога се морају лошији певачи већ из почетка од бољих одвојити. Најзад наступи и време, где се бујна младост птичице свом снагом хоће у песми да излије, песма и једино песма обузме сав тај нежни створ — попут бурна младића и девојчета, које пева а не зна зашто пева, — али канарини се то не сме допустити, јер њој није доста да пева, него она мора мирно тихо и полагано да пева. С тога ове младе ученице затворе сваку посебце у мање кавезе.

Из почетка им се ова уска ћелица не допада, али као у свему, тако и у овоме брзо се приуче и на ове околности и покажу вољу за учењем. За чудо је велика и истрајна марљивост у ових птичица и управо је дирљиво како се труде и толико пута отпочињу, док какову тежу песму не погоде, а каквом гиздом је тада певају, кад ју добро удесе! У тим малим кавезима приучавају се оне по нешто на тмину, те их међу у тавне орманчиће. Тим им се сврати позорност једино на њихово певање, а не забавља их околина. У том тесном простору не могу превише ни скакутати, а сумрачје, које ту влада, даје им мира.

Ако мало боље посмотримо и остале певачице и самога најјавнијега певача славуја, то ћемо опазити, да и они по дану на светлости ретко када певају, него у тишини ноћу, особито при месечини. Тако се и канарине на овај тавни простор науче, па услед тога ништа не туже, него отпочну много да певају. Многи, који канарине држе, то не разумевају и с тога греше; јер ако се и најувекбанији харцер-канаринци дуже времена држе на светлости, а многи га баш имају

обичај на сунце стављати, то он истина гласније пева, али певање губи ону умилност, нежност и прелази у слабију врсту дречања.

Веома је важан услов у одгајању ових птица храна. Дугогодишње искуство показало је, да се певачице на посебан начин морају хранити. Све брашнаво семење штетно је по њихов глас, од њега лако промукну и дрече. Само зејтинасто семење сме им се давати и то понајпре семе од добро сазреле летње репице (*Sommerrübsamen*). Чим је куе овога семена блажи и слађи, тим је оно боље. Семе од зимске репице не сме се мешати, јер им ово веома шкоди. С тога сваки гојитељ понајпре треба да се побрине за добро чисто семе летње репице. Истина је додуше, да ову храну птице баш радо не узимају, па за то је не треба ни давати више, него што им је управо нужно. Нешто мало и макова семена, од салате не шкоди такођер; но ни пошто конопљена, јер од њега се врло силе, те се с тога дрече. Но од сама репичина семена не могу птице живети; с тога им сваки дан дају на врху ножа тврдо скуханог јајета и измрвљеног белог хлеба. Јаје крепи и ојачава птице, а и глас потпомаже, те је с тога најбоља храна. Праве такође за њих хлеб од јајета, кукурузна брашна и шећера, који се у трговинама готов добити може под именом „Maizena-bisquit“.

Када се тако на само у певању извежбају, тада се међу кавези од онакових, који су прилично једнако у певању унапредовали један до другог, али тако да једна птица другу чује, али ју не види. Истом после Божића свршава се одгајање и канаринци су увежбани неки боље, неки слабије; шиљу их додуше и раније, већ у октобру у трговину, но ови не могу бити никако добро увежбани, а обично и гину, код другог мењања перја. Најизвежбаније птице задрже обично за себе, јер им требају за обучавање младих, с тога је и веома тешко праве певаче добити.

Из свега овога следи ово: 1. Морају се изабрати најдаровитије птичице и оне, које најчистији глас имају. 2. Млади се морају

само са чистим уљевитим (олајним) семеном уз јаја хранити. 3. Вежбе у певању нека се у слабој тами предузимљу, што птицу чува од штетне растрешености (расејаности); а ово вреди и за остали живот птице, ако нам је стало до тога, да нежно и умилно пева.

Певање канаринца тешко је описати и нема до данас ни једног гласбила (инструмента) које би му подражавало. Обично се састоји из нежних трила и цвркута, прелазећи у више свирајуће и шупље звечеће гласове, који наличе дубоким, валовитим ударцима што долазе из прсију. Ови се ударци нежно и тихо спајају и тако у песму вежу, која дакако не одговара нашим композираним мелодијама, него је њезина посебна врста складања. Чим више и разноличних овакових песама уме канаринац да испева, тим га више цене од осталих његових другара; а птица, која дубље и мелодичније, те што више из доњег краја јабучице а затвореним кљупом пева — та се највише цени. Но ретке су, које потпуно одговарају свим овим захтевима.

Што се тиче гласила њезина, то му је опсег веома широк и надмашује све оне певаче птичијега света. Грло јој влада са три и по октаве, од гласа „g“ мале октаве до горњег „a“ три пут подвучена. И управо ради ове особите ширине гласова нужна је птици дуга и устрљива вежба у певању, јер иначе се изврне то у смесу најпротивнијих и најнесугласнијих гласова.

И данас још мисле многи, да се канарине уче певати помоћу каквог гласбила (инструмента): оргуља, свирала, или гусала (волине), но то је мњење посве криво. Ове се само једна од друге могу научити; ништа страног, ништа наученог не пева пред младима певач-канаринац, него он говори њиховим језиком, само нешто изабранијим и васпитанијим. Песма му очитује душу и мишљење; он плива у домаћим звуковима, а мења ил сад више сад мање по милој вољи. Ако је време мутно и облачно, тада и он пева мирно тихо и тужно; а за ведрих сунчаних дана певање му је немирно, сунце га

узрујава. Ако их више скупа пева, то ће млади радо свој глас прилагодити старима, па ипак се то не може наученим сматрати, јер је то њима природено. Певање је разговор птица, а тај морају од својих старији учити, као што га и дете од својих родитеља учи.

Како је већ споменуто, главно место, где се дојако канарине највише узгајају јесте Андресберг на Харцу у Немачкој. По у најновије доба баве се тим послом и у другим крајевима, особито у Немачкој, па и у самој Америци, те је услед тога трговина на Харцу доста пала, а у опште се веома разгранала. Са Харца шаљу их на све стране света, па и наше крајеве; а једне само године распослала их је нека трговачка кућа на 200 хиљада комада; а сваки који је управо одатле набављао ову љубимицу птицу, знаће да то није баш тако јефтина роба, па према тому можемо себи замислити колики

капитал лежи и у овим малим невиним створовима.

Канарине постају ванредно питоме; оне од познате им особе примају храну из руке, а многи их хране из уста, па се саме повраћају у свој кавез. Знаду их научити и којекаквих мајсторија, па с њима ходају по свету, да новац заслуже. На Канарским острвима и данас има у изобиљу, где дивље живе; а хране се меким смоквама, понајвише семењем трава, мака, репице и меснатим лишћем.

Тако изнесох све, што је вредно да се знаде о овој нежној певачици претпостављајући, да ћу тим многима њиховим љубитељима штогод открити, што ће им добро доћи у њиховој пажњи и нези, коју им обраћају; јер су оне и у нашим крајевима као питоме птичице у кавезима већ прилично познате постале.

Из „Сарајевског Листа“ од год. 1891.

Д О П И С.

Карловци, 1. дец. 1891.

„Виногради умиљати!“

„Ао бербо тебе жалим клету,
Та шта лепше од тебе на свету?
Ко тебека никад невидео
Шта је јоште сиротан видео?
Ао брацо амо у то доба
Дођи, види, чуј, па ајд у гроба.
Зора, зори, све поустајало,
Па с' уз брдо весело нагнало,
Свирац свира, пушке попуцују
Моме поју, момци подвикују,
Јоште мало ето винограда
Гледај сада убавога рада:
Бери носи час доле час горе
Момци кликћу, а песме се оре.“

(Бранко. Бачки раст).

Ао сретно доба! „Ао бербо, тебе жале клету!“ Н-ма више тог „убавог рада;“ нема више бербе грожђа код питомих фрушкогораца.

На место оног убавог зеленила што преливаше лице те дивот — девојке — Фру-

шке горе — као што ју назива песник Лаза Костић, шири се пустош, пружица се боја што приличи болесном младићу, коме се живот измиче....

Вредни фрушкогорац место веселог покуцавања буради за бербу, окива са забрнутим лицем плугове...

Ал' „на муци се познају јунаци!“

Од како је филоксеера опустошила винограде наших брђана, сваки се то лаћа на каквог другог корисног рада, којим ће осигурати за себе и своју породицу „хлеб насушни.

Радујем се да у тој невољи многи устаоци пригрљавају *ичеларство*. Сваке године све то више њих набављају по коју ћерзонку и марљиво се труде, да изуче живот пчелин и радове око кошнице.

Сретно нека је онима, који започеше неговати дивно ичеларство а они који тек хоће, нека не оклевају; зимње вечери су дуге, дани су за собу, па сам или у друштву у место безкористног а штетног картања и ћеретања ваља набавити по ког ваљаног ичелара па га пажљиво читати и до пролећа се спремити за ваљаног почетника у ичеларству. Кад се укаже прва љубичица

а ти она 3—4 фор. заштеђена од дувана и сувишне чаше подај за једну здраву и јаку пчелом плетару, најбоље зови ко се разуме нека ти он изабере; онда ћеш је однети у твоју баштицу или авлију и ту је на згодно место оставити, где је неће узнемиравати ни луна, ни чепркање живине. Кад си доспешан а ти лепо отиди код којег изученог пчелара па разгледај његове кошнице; што незнаш упитај га — а пчелари су добри људи они ће ти радо показати и упутити, знаш да се рђа не лепи злата, тако и неваљао човек не воле се бавити пчелом, чији је живот пун лепоте. Кад ти је тај пријатељ показао своје кошнице а ти узмеш меру од једне ђерзонке те код куће опет кад си доспешан склопиш исто онако велику ђерзонку од сандука што си купио за 30 нч. код трговца. Кад си начинио две до три ђерзонке, мирно чекаш ројидбу. Ако је добра година ти ћеш већ прве године имати три јаке ђерзонке. Тако за једно две три године а ти створио себи леп кованлук што ће ти од године до године доносити исто онолико, а може бити и више него онај виноградић у коме си сад засадио воћњак и сместио пчелињак.

Карловачка околина је доста згодна по пчеларење а од како је филоксерача почела таманити винограде а место ових почели парлози и стрњике то је по пчеларење све боље, јер ту цветају силне биљке, на које пчеле радо иду а особито бели босиљак, којег сваке године све то више има.

Да је среће, да Карловчани и сада пуне своје подруме и лагуме разноврсним винима, ал' кад није оно нека их пуне разним медовима од раног пролећа почевши са медом од воћа, па онда прелаз са воћа на липу, па с липе на гавез па гавез (gävész — die Wallwurz, die Beinwurz, die Schwarzwurz; symphytum officinale Linn. Цвета од Јула до Септембра) итд. флора и ако мршавија траје све док се пчеле не смире.

Све прилике су згодне за пчеларе а за почетнике је особито та лепа прилика што је ту пчелињак за углед нашег српског Берлеша, који радо и највећом вољом свакога поучи и поправља.

А Ти милостиви Боже изли благослов на пчеларе, који и у том чудноватом створу гледе премудрост твоју.

Иван Маширевић.

П Р И Л О З И

ради надгробног споменика покојном
проф. **Исидору Стојковићу.**

И „Домаћи Лист“ отвара ку ради скупљања прилога на горе споменик, и учтиво моли своју пошт. публику да се милостиво одазове на

овај учтив позив. — На исту цел „Домаћи Лист“ прилаже 2 ф.

Сомбор 16. дец. 1891.

Уредништво и Администрација

„Домаћег Листа.“

Из администрације и уредништва „Домаћег Листа.“

Г. Т. В. — Ст. В. О упитаном одговарамо, да се може учинити и пре цветања а и после. Свакако је боље после цветања, јер се тада ластар не ће тако лако прекрхати.

Г. М. К. — Г. Рекламирање бројеве одмах посласмо, за које држимо да сте већ и примили. Подсетите мало г. колегу. — Обојици поздравље!

Г. И. М. — К. Ваше све примисмо и као што видите све ће редом долазити. Радимо се што сте и срцем и душом одани

„Домаћем Листу.“ А будите уверени да се и он искрено радује вашем младачком покрету књижевног друштва. Будите уверени да поред свршивања лекција, нема племенитија посла и забаве за млада човека него се са књижевношћу бавити а особите за вас у том нашем највишем заводу, одакле треба да излазе прави пијонири вере, народности и науке. Стручно се образујте у потпуној мери, народ је ваш а не у рукама лажних апостола. Само тако напред, па је с нама Бог!

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Завршујући овим бројем II. годину „Домањег Листа“ част нам је умолити наше дојакосње поштоване претплатнике да нас и у будуће удостоје својом претплатом; а уз то молимо да се својски заузму у кругу својих познаника и пријатеља те „Домањи Лист“ препоруче. „Д. Л.“ би се знатно унапредио и по садржини и по спољашности да нам наш сваки претплатник бар још прибави једног новог претплатника те тиме би се број претплатника удвостручио а ми с наше стране отворено исповедамо и обећавамо, да ако не више оно би и „Д. Л.“ двоинном се више издигао на ону моралну висину за којом тежи. Да заста наше обећање није просто само обећање, посведочавамо ево и тиме, што у интересу наше читалачке публике променуемо — поред много већих новчаних жртвава — и штампарију, да листу тиме дамо и лепши и пријатнији изглед.

Овом приликом сматрамо за дужност нагласити да „Д. Л.“ и на даље остаје веран свом истакнутом програму, ког се до данас тачно и верно придржавао, што се сваки из садржине му кроз ове две године уверити могао. Ми одузети од њега немамо ништа још ако буде било могуће и прилика се каква била указала можемо само додати. Особито наглашујемо да је „Д. Л.“ кроз ово прошле две године донео осим друге огромне садржине у својим ступцима потпуна 3 дела и то 1 *воћарство*, 1 *ичеларство*, 1 *повртарство*, даље добар део *виноградарства*, које ће на-

ставити ове године поглавито *резање винове лозе* и друго, што ће допунити ово дело, а за тим ће поједине партије према савременом развиту науке проширивати и њима упознавати читалачку публику, што ће већ првим идућим бројем чинити из других пољопривредних струка. Тако идућом годином доносићемо низ чланака из „*соћарства*“ о „*резању воћака*“ од најпростијег рада па сво до тако званог вештачког резања и произвађања разних фигура, те ћемо и многим сликама да разјаснимо, ако нам се само п. публика што боље буде била одазвала.

Сликама желимо да разјашњујемо и друге партије, да се лакше могу разумети и појмити, за то и апелујемо на заузимљивост наших досадањих претплатника молећи их поново да се заузму око проширења овог јединог листа ове стране Саве и Дунава.

Скупљачима на пет скупљених претплатника на целу годину, радо уступамо шест примерак као ударје за труд; на десет скупљених претплатника уступамо два примерка, од којих један може уступити једанајстом претплатнику и у новац га створити.

Овом приликом молимо и поштоване наше предбројнике, који још до данас новац у име претплате не послаше, да нам се што пре одуже.

У Сомбору 16. дец. 1891.

Уредништво и администрација
„Домањег Листа“
Zombor (Bácsm.)